

Alexiu TATU

Contribuția umană și materială a Țării Făgărașului la Primul Război Mondial

O necesară
carte de învățătură

Radu Tabără, Vasile Tabără

*The human and material
contribution of the Fagaras
Mountains to the First World War*

Lansarea de carte sub egida Asociațiunii ASTRA, din 24 iunie 2025, a avut loc la Biserica Sf. Antonie cel Mare din Sibiu, cu o participare de excepție a enoriașilor din zonă și a iubitorilor de carte. Prezentarea cărții s-a bucurat de prezența președintelui Asociațiunii, profesor universitar dr. Constantin Necula, a doamnei profesor universitar Ioana Narcisa Crețu, vicepreședinte al Asociațiunii și a domnului profesor universitar Eugen Străuțiu.

2

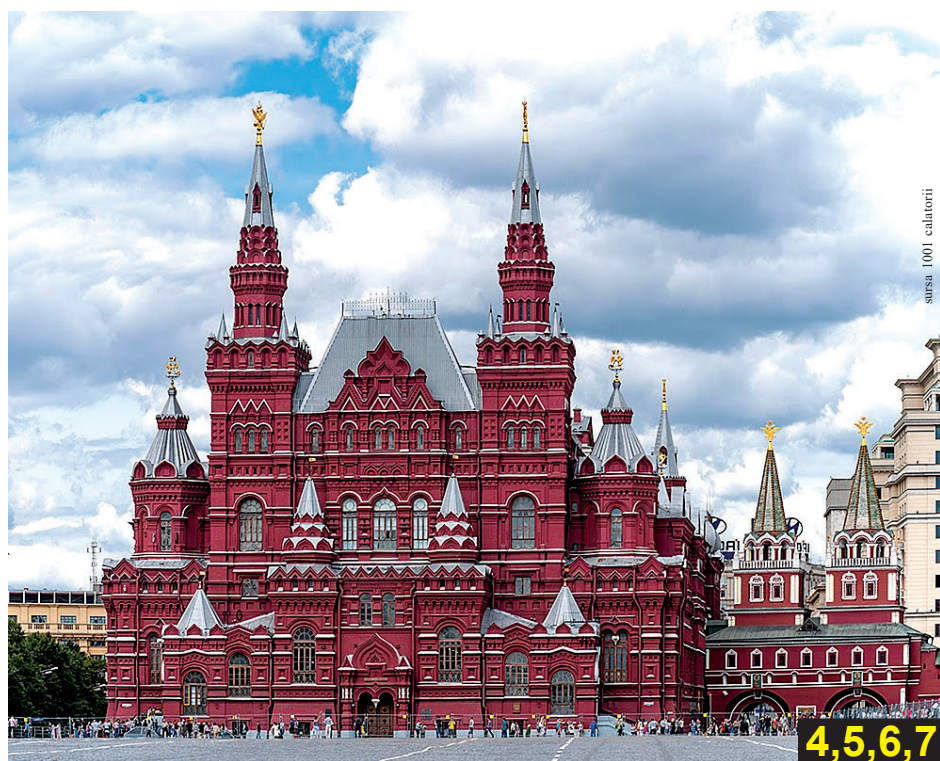
Dan POPESCU

Istorie și actualitate economică

Martiriul avocatului rus Serghei Magnițki

- câteva însemnări -

The martyrdom of Russian lawyer Sergei Magnitsky

sursa: 1001 calatorii

4,5,6,7

„Adevărata măsură după care se judecă orice putere: cât de bine a făcut pe lume, nu cât zgomot a făcut”. Alexandru VLAHUȚĂ

Dorel Morândău

Universitatea
și Academia

Idelle
esențializate

3

Silvia Cristina
MĂRGINEAN

Inflația în România: între factorii interni și politicile tarifare globale

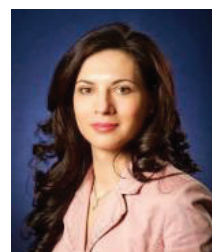
*Inflation in Romania:
between domestic factors and global tariff policies*

sursa: Cugest Liber

2,3

Ultimul Raport asupra inflației publicat de Banca Națională a României se remarcă prin prezența unui subiect atipic pentru acest tip de raport, cu o structură în mod tradițional standardizată: *Impactul noilor tarife vamale ale SUA asupra relațiilor comerciale ale României.*

dr. Renate BRATU

BUNĂ-STARE ȘI BOGĂȚIE

Cum influențează banii fericirea noastră

This article explores the concepts of wealth and well-being from both economic and behavioral perspectives. While wealth is often measured through net assets, income, and financial indicators, well-being is seen as a subjective state influenced by emotional, social, and material factors. The analysis highlights the various forms of wealth—financial, human, social, and natural—and their role in shaping individual and national prosperity. Drawing on recent global data, the article emphasizes the growing disparity in wealth distribution and the importance of social connections in sustaining happiness. Ultimately, it argues for integrated public policies that balance economic growth with human well-being.

sursa: Ziarul Financiar

8

Destinații de vacanță

Paula COTARCEA

9

Revista "EUROECONOMIA XXI" o puteți găsi la adresa:
<https://infosibiu.eu/economie/>

Alexiu TATU

urmăre din pagina 1

Autorii cărții, tată și fiu, sunt semnatarii unor contribuții consistente la file din istoria Făgărașului. Amintim doar *Contribuția umană și materială a Țării Făgărașului la Primul Război Mondial*, apărută la Editura Militară, București 2024 și *Contribuția umană și materială a viștenilor de sus la Primul Război Mondial*, publicată în „Acta Terrae Fogarasensis”, XI, 2022

Cu o cercetare temeinică a documentelor de arhivă și având consultată o bibliografie bogată, autorii dezvăluie cititorilor particularități ale contribuției umane a românilor din țara Făgărașului la primul Război Mondial comparativ cu a celor din Transilvania. Angrenarea românilor ardeleni în primul război mondial a generat în iulie 1915, ideea Asociațiunii ASTRA de a realiza un recensământ al contribuției umane și materiale, care să fie o dovadă evidentă pentru Curtea de la Viena, pentru obținerea de drepturi, fapt care s-a realizat doar în 1921-1922.

Lucrarea tratează Făgărașul, dar ea este model pentru toată Transilvania. Cele 14 capitole ale cărții relevă aspecte inedite cu detalii referitoare la perioada medie petrecută în prizonierat, arest sau refugiu, vârsta participanților la război, zonele de prizonierat etc.

Istoricul acestui demers, arată autorii, se datorează lui Teodor Păcățian, cu *Jertfele românilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș, aduse în Războiul Mondial din 1914-1918*. Trebuie menționat că inițial Asociațiunea ASTRA a trimis primăriilor un chestionar de 50 de întrebări, urmat ulterior de inventarierea nominală pe fiecare localitate în parte. Aprobarea ASTREI pentru pornirea acțiunii – a sosit în 29 august 1920 cu precizarea că datele să fie culese pentru istorie

Cei doi autori continuă, arătând că pornirea și finalizarea proiectului au căzut în sarcina lui Teodor Păcățian, președintele secțiunii istorice a ASTREI, fiecare primărie urmând să întocmească un tablou nominal și un raport referitor la evenimentele

premergătoare Marii Uniri. Planul a fost aprobat de ASTRA în iunie 1921 și primul tablou nominal „de probă” a venit din partea comunei Cuștelnic (Târnava Mare), Mureș.

Autorii menționează că încă de la început rezultatele au fost încurajatoare. De tipărire imprimatelor necesare s-a ocupat Tipografia „Ardealul” din Cluj, fiind necesară o coală pentru 500 de locuitori. Distribuția materialelor s-a făcut prin Directoratul General de Interne din Cluj și cuprindeau tablou tipizat ce trebuia completat, tablou completat ca model, instrucțiuni în legătură cu modul de completare a tabloului, refugiații – cei trecuți peste Carpați în vechiul Regat român, cei recrutați în primăvara anului 1919 de Guvernul României pentru a lupta pe frontul de la Tisa împotriva trupelor maghiare loiale regimului bolșevic instaurat în Ungaria, explicații despre scopul acestui demers, cu precizarea că în tablou să apară doar românii „cei de altă naționalitate, nu” etc.

Tablourile au fost completate de

primari sau secretari, de față fiind preoți, la sate, un fruntaș mai în vârstă, semnate și returnate subprefectului. Tablourile completate pentru lucrarea de față au fost gata în ianuarie, februarie 1922; în noiembrie 1922 pentru ultimele județe.

La final, ne sunt arătate concluziile ASTREI, care a precizat că datele primite de la sate erau destul de exacte, culegerea făcându-se cu greutate la orașe. Tablourile din fiecare comună au fost aranjate alfabetic pe județe, cu orașele separat și depuse în Biblioteca ASTRA din Sibiu cu precizarea că rezultatele demersului ASTREI sunt

relevante și exacte.

Nu putem încheia această succintă prezentare, fără a aminti cele trei anexe și fondurile arhivistice cercetate de autori: Arhivele Naționale Istorice Centrale, Fond microfilme Italia, Arhiva Muzeului Național al Unirii Alba Iulia, Fond Marea Unire, Arhiva Bisericii din Viștea de Sus, Protocolul de exhibite pentru Parohia ortodoxă română Viștea Superior pentru anii 1914-1918, Arhiva Parohiei Beclean, Cartea de Aur, manuscris, consemnare făcută de preot Nicolae Clonțea.

În final au urmat felicitările și autografe pentru cei prezenți.

Silvia MĂRGINEAN

urmăre din pagina 1

Pornind de la ideea că decizia de impunere de tarife asupra importurilor din țările partenere generează nu doar incertitudine (ea însăși o cauză posibilă a inflației) ci și efecte asupra nivelului general al prețurilor, în principal prin canalul comercial. Secțiunea dedicată estimării acestui impact alocă o parte consistentă unor aspecte concrete legate de mecanismele inflației importate, problemelor legate de elasticitatea cererii pentru bunurile importate și a posibilităților de estimare a impactului asupra indicelui general al prețurilor.

Utilizând metodologii teoretice validate, elasticitățile macro de substituție, raportul ajunge la concluzia că în funcție de cotele tarifare (10/25%) și elasticitatea de substituție, impactul direct (via SUA) și indirect (via zona Euro) asupra PIB va fi între 0,17 și 0,26 puncte procentuale. Deși raportul nu trece la estimarea directă a contribuției inflației importate la rata inflației prognozată pentru 2025, o parte semnificativă este alocată mecanismelor de transmisie ale modificărilor de prețuri prin canalele comerciale.

De ce este de interes inflația importată și care sunt elementele de teorie economică ce ne ajută la înțelegerea fenomenului?

În ultimul deceniu, economia globală a traversat o succesiune de șocuri majore care au dus la schimbări de paradigmă în gândirea și aplicarea politicilor economice. Evenimente precum pandemia din 2020, criza energetică și escaladarea tensiunilor comerciale au scos în evidență limitele

teoriilor economice clasice și au stimulat recursul la soluții neconvenționale. În acest context, economiștii au apelat fie la teorii noi, fie au reinterpretat instrumente vechi pentru a răspunde provocărilor economice contemporane.

Printre consecințele cele mai vizibile ale acestor evoluții se

numără revenirea inflației în prim-planul agendei publice și economice. După ani de stabilitate relativă a prețurilor, măsurile de stimulare fiscală și monetară adoptate în perioada post-pandemie au avut ca efect o accelerare semnificativă a inflației în întreaga lume, inclusiv în România. Această

realitate a readus inflația în centrul preocupărilor decidenților politici, economiștilor și publicului larg.

Mai mult, anul 2025 marchează turbulențe importante în zona tarifelor comerciale, ceea ce aduce în prim plan impactul acestora asupra prețurilor de pe piețele interne și, implicit, asupra inflației.

Inflația

a reprezentat în ultimii ani una dintre cele mai importante provocări economice pentru România, iar influența relațiilor comerciale externe devine din ce în ce mai vizibilă. Un factor esențial în această ecuație este reprezentat de tarifele comerciale - taxe impuse asupra bunurilor importate - care au potențialul de a influența direct și indirect prețurile de consum. În contextul actual, marcat de tensiuni comerciale globale și inițiative protecționiste ale marilor economii, în special SUA, este esențial să înțelegem cum impactează aceste politici inflația din România.

Din punct de vedere teoretic, cea mai utilizată clasificare identifică trei tipuri de inflație: inflația prin cerere, inflația prin costuri și inflația anticipată sau autoîntreținută. Inflația prin cerere apare atunci când cererea agregată pentru bunuri și servicii depășește oferta disponibilă. Când consumatorii, firmele, guvernul și cumpărătorii externi solicită mai multe bunuri decât economie poate produce, prețurile cresc pentru a echilibra cererea și oferta. Acest tip este adesea descris prin expresia „prea mulți bani pentru prea puține bunuri”. Inflația prin costuri apare atunci când costurile de producție cresc (de exemplu, salarii mai mari, prețuri la materii prime, taxe sau perturbări în lanțurile de aprovizionare), iar firmele transferă aceste costuri suplimentare în prețurile finale. Oferta agregată scade, iar prețurile cresc chiar dacă cererea nu s-a modificat. De obicei, inflația autoîntreținută este explicată prin cercul vicios salarii – prețuri, prin care așteptările privind creșterea viitoare ale prețurilor pun presiune pe salarii, ceea ce va duce implicit la creșterea costurilor și inflației.

Dincolo de această tipologie, teoriile economice explorează cauzele și identifică diferite mecanisme de generare a inflației. Ultima perioadă a readus în atenția specialiștilor un tip de inflație mai puțin explorat, inflația importată discutată în prezent în contextul modificării tarifelor comerciale.

Ce sunt tarifele comerciale și cum influențează prețurile?

Tarifele sunt taxe aplicate bunurilor importate, care pot viza produse finale (de consum), bunuri intermediare sau echipamente industriale. Acestea au rolul de a proteja industriile interne, dar pot duce la creșteri de prețuri pentru consumatori.

Mecanismul este simplu: un tarif ridică prețul la impo, iar o parte din acest cost este, de obicei, transferat către consumatorul final. Trans-

miterea completă sau parțială a tarifului către prețul final depinde de structura pieței, puterea de negociere a firmelor și nivelul marjelor comerciale.

România – între presiunile externe și cele interne

Potrivit Băncii Naționale a României (BNR), în mai 2025 inflația anuală a coborât la 4,86%, după ce în 2022 depășise pragul de 15%. Deși această evoluție reflectă un proces dezinflaționist, riscurile externe au crescut. Noile tarife vamale impuse de SUA începând cu 2024 asupra importurilor din UE (10% în general, 25% pentru oțel, auto și componente) afectează direct competitivitatea exporturilor românești în SUA – principala destinație non-UE pentru bunuri industriale românești.

Exporturile din România spre SUA sunt dominate de sectoarele auto, echipamente electrice, oțel și mobilă – toate vizate de măsurile tarifare. În cazul unei aplicări extinse a acestor tarife, estimările sugerează o reducere a PIB-ului României cu 0,15–1 puncte procentuale.

Inflația importată și tarifele: legătura directă

Tarifele influențează inflația prin două canale principale:
· **Direct:** prin creșterea prețurilor bunurilor importate (combustibili, componente electronice, bunuri de larg consum), tarifele determină un cost suplimentar care se reflectă în prețurile finale.

· **Indirect:** prin afectarea lanțurilor de aprovizionare și a cererii externe, ceea ce determină scumpiri în amonte și instabilitate a cursului valutar.

În România, bunurile de consum cu componente semnificative de import (de exemplu, electrocasnice, materiale de construcție sau alimente procesate) sunt sensibile la aceste schimbări. Conform estimărilor BNR, peste 50% din bunurile industriale importate au fost afectate de scumpiri internaționale în 2024–2025.

Ce arată cifrele?

Estimările băncilor centrale din SUA și zona euro indică faptul că tarife de 25% pot conduce la creșteri de prețuri cu:

- +9,5% pentru bunuri de investiții,
- +2,2% pentru bunuri de consum.

În România, aceste cifre s-ar traduce printr-o creștere de \$0,3–0,5 puncte procentuale a inflației de bază în decurs de câteva luni, în funcție de gradul de transmitere și structura importurilor.

România în context european

Deși inflația din România a scăzut semnificativ în 2025, ea rămâne una dintre cele mai ridicate din UE. Comparativ cu media de 2,6% în zona euro, România se plasează cu un ecart de peste 2 puncte procentuale. Această diferență este influențată inclusiv de dependența structurală mai mare față de importuri pentru

producția internă.

Concluzie și perspective

Tarifele comerciale – deși nu aplicate direct asupra tuturor produselor – generează presiuni inflaționiste prin scumpirea bunurilor intermediare și a celor finale importate. România, cu o structură economică orientată spre exporturi și cu o pondere importantă a bunu-

rilor importate în consum, este vulnerabilă la astfel de șocuri externe.

Pe termen scurt, consolidarea fiscală și stabilitatea cursului de schimb pot atenua aceste efecte. Pe termen mediu, însă, menținerea tensiunilor comerciale internaționale poate duce la un scenariu de tip stagflaționist – creștere economică lentă, combinată cu inflație persistentă.

Surse:
· Banca Națională a României – Raport asupra inflației, mai 2025
· FRBSF Economic Letter 2025-12: “The Effects of Tariffs on Inflation and Production Costs”
· Comisia Europeană – Economic Forecast Romania 2025
· EconoMedia, Economica.net, Agerpres, Reuters
· Eurostat, ING Think, BCR Research

REFLECȚII

Universitatea și Academia

La început Universitatea și Academia erau una!
Mai târziu academia a ramas cu precădere pe dimensiunea intelectuală, în timp ce universitatea s-a concentrat pe cercetarea științifică și profesionalizarea înaltă a forței de muncă!

Dorel Morândău, PhD – Reflecții... vol 1.90

Ideile esențializate

Astăzi lumea nu mai apreciază textele stufoase, în care e dificil să găsești esența ! Astăzi lumea caută ideile esențializate, ca un cristal bine șlefuit, aidoma sculpturilor lui Brâncuși, în care poți vedea și înțelege perfect mesajul ! Nu e simplu de evaluat un asemenea text ! Din acest motiv avem doar un Brâncuși !

Dorel Morândău, PhD – Reflecții... vol 3.11

Dan POPESCU

urmăre din pagina 1

1. La sfârșitul lui iunie - începutul lui iulie, interesele m-au purtat câteva zile la București, în miezul căldurilor de atunci. Și trebuie să spun că am regăsit Capitala, centrul ei - cel puțin ceea ce am putut eu vedea și umbla - într-o stare jalnică. Bulevarde - Regina Elisabeta, Magheru, parțial Calea Victoriei etc. - murdare, zemui de gunoie mirosind urât, numeroase edificii în paragină acoperite fără efect de pereți înalți, de pânze și cartoane cu reclame colorate, ca niște măști cadaverice și tâmpo, cu zâmbete otrăvite, sardonice. Un zgomot infernal și o circulație nebună fără nicio protecție fonică, oameni alegând grăbiți sute și sute de metri în căutarea unei umbre cât de cât protectoare. Un centru, practic, al nimănui etc. Impresie însă modificată în cartiere altădată mărginașe care nu mai sunt deloc așa și care, în opinia mea, arată cu mult mai bine. De exemplu, Drumul Taberei, pe unde a trebuit să merg. Cartierul Drumul Taberei, printre altele, vădește zone verzi aproape la fiecare bloc, acestea, blocurile, toate cu apartamente private, sunt îngrijite, este curat, aerul respirabil în pofida fluxului continuu de mașini pe un carosabil cu benzi late și bine întreținut. Chiar mai mult, are un parc imens, construit cu bun gust, cu un lac nu chiar mic, podețe suspendate, alei elegante, bănci noi și proaspăt vopsite la tot pasul, aflate mai toate la umbra unor copaci răcoși. Copii, mai ales cu mame dar și cu tați, puzderie, totul este rafinat, parcă dintr-o altă lume. N-am mai fost demult acolo, dar am auzit de starea mai mult decât mizeră în care se află zonele parcurilor Herăstrău, Floreasca, am văzut imagini astfel și sigur că sunt trist, altădată, acestea erau teritorii aproape mirifice ale Bucureștiului. Se schimbă orașul, este adevărat, dar depinde și de munca primarilor, de inițiative, de oameni...

2. Născut, crescut în cartierul Cotroceni, unde locuiește încă o parte din familia mea, pot spune că acest cartier a rămas unul dintre cele mai frumoase ale Bucureștiului. Am și explicații pe propria-mi piele, a familiei mele, care a avut ca proprietate mai multe vile în Cotroceni. La începutul anilor 1950, cele mai multe au fost naționalizate, proprietarii reduși la o cameră-două, iar casele umplute bocnă de chiriași aduși de „Oficiul de închiriere”. După Revoluție, și după multe avatarii, casele au fost, inițial, multe redobândite dar apoi „renaționalizate” (recurs în anulare) la inițiativa președintelui de atunci al țării. Iar, pe urmă, în urma altor numeroase procese greoaie, din nou redobândite. Locuințele respective ajunseseră însă într-o stare vizibilă de degradare. Proprietarii lor de drept și de atunci nu aveau cum să le repare, erau bătrâni, pensii mici, nu aveau astfel

de resurse. Deci, le-au vândut cu precădere „noii aristocrații”, îmbogățiților de după Revoluție, mulți, ei și urmașii lor, proveniți tocmai din elita fostului sistem comunist care le naționalizase casele. Cum, necum, aceștia aveau din plin bani pentru renovarea lor; chiar mai mult, s-a dat o hotărâre, destul de discretă și ai căror beneficiari se aprobau pe sprânceană, că dacă locuințele se vor reface după vechea lor înfățișare, statul era cel ce plătea, în bună parte, renovarea lor. Așa că noii proprietari, cei „cu aprobare”, cei care „au știut”, cei din „sistem”, nu puțini și le-au renovat în mare măsură pe banii publici...Clasa privilegiată, potențată și uite așa numeroși dintre cei care au reprezentat ceva pentru istoria României, ieșiți de prin închisori și ostracizați ani mulți, au murit într-o nouă tristețe, iar „stăpânii” cei noi se bucură de mari privilegii. Era și este, consider, ceea ce s-a și dorit.

Acum pe Bătește. Aici, undeva, în vara lui 1944, era în plină construcție somptuoasa vilă a lui Ică (Mihai) Antonescu. Mareșalul Ion Antonescu și el trimiseseră armata română tocmai la Stalingrad și în Stepa Calmucă etc., să apere, ce? Iar apoi, după „Stalingrad” veneau trupele noastre pe tobogan, împreună cu nemții, sub loviturile dure ale sovieticilor spre granița României, pătrunzând deja adânc în Moldova. Oamenii mureau, populația era disperată. Și „conul Ică” nu doar că își construia imensa casă, ci își pierdea aproape zilnic vremea pe acolo să vadă ce mai e, ce mai trebuie. Omul discursurilor sfârșitoare - „Catapeteasma neamului”, „sângele sacru al eroilor”, „pământul sfânt ce trebuie apărât”, „gloria străbună”, „răscruce de istorie” etc. - avea, putem spune, „preocupări”. Ce mai poți oare menționa? Au murit sute de mii de oameni...

Și încă. Nu știu cine și de ce - dar bănuiesc - au „reparat” Bulevardul Regina Elisabeta cu dale mari, care mai toate s-au dezlipit, balansează puternic, dacă nu pășești cu grijă îți poți rupe picioarele, entorsele fiind mult mai frecvente. Nemaivorbind că aspectul este mult deplorabil. Bulevardul fusese anterior renovat, era un asfalt solid, nu erau probleme, dar, se pare, că au „trebuit” noi contracte, noi activități, finalizate, printre altele, generos și în buzunarul unora. Ceva similar cu „chestiunea bordurilor”, repetitivă în multe locuri...

3. ...În pasajul de la „Universitate”, o instituție unde am predat vreo 10-11 ani, până prin 2018, pasaj acceptabil, totuși, chiar agreabil, cumpăr câteva reviste pe care, altminteri, le găsesc mai greu. Trec prin fața exterioară, și ea acoperită cu pânze și cartoane, a Universității și, n-am cum să ocolesc, traversez iar în stânga dau de „Anticariatul Unu”, unde poți afla, după cum are resursele fiecare, lucruri deosebite. Și chiar află: cu 5 lei cumpăr „Trădarea”, volumul lui Sam și Chuck Giancana, Sam (Mooney) fiind ani de zile șeful gangsterilor - al „clanului” - din Chicago, editura RAO, 1995, stare super

Bulevardul Regina Elisabeta

excelentă. Deasemenea, cu 10 lei cumpăr o lucrare - mai mult decât o carte, o veritabilă lucrare economică în domeniul pieței de capital -, anume „Alertă roșie”, de americanul Bill Browder (având ca subtitlu, „Cum am devenit inamicul numărul unu al lui Putin”), Humanitas. Traduceri Cristina Vilceanu și Iulian Vilceanu, prima carte, și Dana Georgescu, cea de a doua carte. Mi-am găsit timp și le-am parcurs vădind mult interes încă de la primele pagini. Nu sunt romane, ci mai degrabă cărți documentare, dar care se citesc precum niște romane pasionante de cea mai bună calitate. Sunt volume de tipul acestui secol: scrise într-un stil alert, fără cuvinte de prisos, de o densitate aproape incredibilă de fapte și idei, în chestiuni fundamentale ale vieții noastre de ieri și de azi, dar și de mâine. Ce s-a întâmplat, ce se întâmplă și care sunt urmările. La „Giancana”, problema unei vieți cât de cât curate și care nu este deloc așa, și cât de cât sigure care nici ea nu este deloc așa, o consider tot o chestiune fundamentală. Dar de volumul celor doi gangsteri - erau frați, însă doar Sam era marele șef, cu implicații verosimile în asasinarea, printre alții, a tot doi frați - frații Kennedy, John, președintele, și Robert, ministrul de Justiție american („I-am «aranjat» pe amândoi, tata Joe ne-a promis multe, în schimbul voturilor, dar băieții lui nu s-au ținut de vorbă, dimpotrivă, ne tot anechează”) - mă voi referi cu un alt prilej. În rândurile de față îmi voi concentra mai mult atenția pe volumul lui Bill Browder. Cred că el relevă destule similitudini cu ceea ce s-a petrecut și se petrece încă, în economia noastră, în drumul ei dificil, al oamenilor ei practic, spre o economie de piață serioasă, solidă, departe de un anume statul de subordonare pe care îl atribuie unii - și nu fără argumente - actualei noastre economii. Deci, Bill Browder, „Alertă roșie”, „Cum am devenit inamicul numărul unu al lui Putin”.

4. Dar cine era, cine este Bill Browder? Născut în 1964, într-o familie de „universitari de stânga”. După bunică și mamă, evreu american.

Bunicul său, Earl Browder, inițial activist sindical din Kansas, cu stagii în URSS unde s-a și căsătorit cu Raisa Berkman, una dintre primele femei avocat din Rusia și cu care a avut trei băieți (primul, tatăl său, Felix, născut în Rusia în 1927), se întoarce în 1932, stabilindu-se la Yonkers, New-York, pentru a conduce Partidul Comunist American. Din partea comuniștilor a candidat de 2 ori la președinția SUA, în 1936 și 1940, strângând, de fiecare dată, câte 80 mii de voturi. A apărut pe coperta revistei „Time”, în 1938, cu titlul „Tovarășul Earl Browder”. Tatăl său, Felix, va deveni după studii laborioase, la Princetown, unul dintre cei mai străluciți matematicieni ai Statelor Unite, în 1999 fiind decorat de președintele american Bill Clinton cu „Medalia Națională pentru Știință”, cea mai importantă distincție pentru matematică din țară. Totuși, ceva ani mai devreme, „pentru nereguli cu pașaportul”, Roosevelt (Justiția) îl va băga la închisoare pe bunicul său, pentru 4 ani, acesta ieșind, din fericire, doar după 1 an, în condițiile alianței cu URSS din Al Doilea Război Mondial.

Mama lui Bill Browder, evreică din Viena emigrată în Statele Unite, după ce câștigase, prin concurs, o bursă completă la prestigiosul MIT (Institutul Tehnologic din Massachusetts), se va căsători cu tatăl său, Felix, în 1948. Au avut 2 băieți, Bill și fratele său mai mare, Tom, matematician și fizician strălucit și el... Cum principalele discuții în familie erau „teoreme matematice și cum o să se ducă lumea de răpă din cauza afaceriștilor infami”, Bill, omul nostru, a ales pentru viitorul său cu totul altfel decât familia. „Sătul” de critica capitalismului și cu o curiozitate amplificată astfel, a decis să devină el însuși capitalist, om de afaceri. Va urma, după contestație, inițial fiind respins, la Universitatea din Boulder, iar apoi, cu nota maximă pe linie va continua cursurile de economie și afaceri ale celebrei Universități din Chicago. Finalizând ulterior, potrivit pasiunii sale pentru afaceri, deja declarată, la Stanford University, „Școala de afaceri”. Drumul spre marea performanță în economie era, dar, deschis pentru Bill Browder. În fapt, destine variată într-o familie americană, să spunem, doar relativ obișnuită...

5. ...Universitatea Stanford nu era deloc „raiul pe pământ”. În „școala de afaceri” respectivă, studenții lucrau circa 80 de ore pe săptămână, oficial, afara de studiul lor individual. Practic se speteau muncind, participând, totodată, mereu, la sesiuni de comunicări corporative, la prânzuri de dezbateri la societăți, la recepții de seară, la fel de fel de interviuri deoarece ei toți știau că angajările după „Școala de afaceri” nu se realizau doar pe baza notațiilor academice ci, obligatoriu, și pe baza interviurilor și a experiențelor anterioare dobândite, în fel și chip, prin contacte cu viața economică reală. Se lucra astfel și în timpul anului și în timpul verii, cu joburi „part time”.

6. ...Trebuie să precizez câteva lucruri. Bill era, firește, tobă de carte. A judecat, însă, situația fabricii doar din perspectiva aritmeticii: adunare, scădere, înmulțire, împărțire. Or, situația economico-socială a Poloniei era mult mai complexă: „răul se dețasa mai altfel de „bine”. În decursul istoriei sale, Polonia fusese împărțită de trei ori. După Primul Război Mondial își dobândise independența

Bulevardul General Gheorghe Magheru

de sub obrocul Rusiei țariste, trupele lui Stalin fuseseră pe urmă învinse de mareșalul de apoi, Pilsudski, iar marele compozitor Paderewski (celebru menueț etc.) devenise primul președinte al țării. Dar, iată că după Al Doilea Război Mondial, Polonia, cea pentru care fusese declanșată confruntarea, fusese din nou ciuntită: o parte din teritoriu îl luaseră sovieticii și îi dăduseră „la schimb” teritorii tradițional germane, cu mutări foarte dureroase de populație. Oricum, Polonia fusese „dată” de britanici și americani totalei influențe comuniste sovietice, cu multe crime politice și sociale produse. Ulterior își reparase cu dificultate marile răni ale războiului, evoluase greu. Spre sfârșitul deceniului 7, dar și pe urmă, când am fost de câteva ori în Polonia, am văzut și am simțit că oamenii trăiau de o manieră dificilă, era sărăcie lucie, leul românesc era mult mai sus cotate decât zlotul polonez. Situația s-a cam menținut până după 1980, apoi, social, a început să strălucească: și Papa de la Roma era polonez... Revenind, se pare că Bill a judecat situația fabricii mult prea simplist. Guvernul nou al țării nu închidea fabricile mecanic, chiar dacă aveau pierderi, cu toată „terapia de șoc”. Sprijinit și de Vest nu își lăsa concetățenii, fie ei și dintr-un oraș mai mititel, de izbeliște. Și a judecat lucrurile, în cazul în speță, apreciez eu, după teoria dezvoltării industriale a românului Mihail Manoilescu, teorie ce, de fapt și printre altele, a cucerit întreaga Americă de Sud și o bună parte din Europa: teoria dezvoltării industriale naționale pentru acele firme și sectoare ce se află mai sus decât nivelul productivității medii naționale. Iar „Autosan” era deasupra, deci a beneficiat și pe mai departe de un însemnat sprijin guvernamental direcționat, cum spuneam, și spre îmbunătățirea producției. „Spune-mi nu doar ce cumperi, ci și cu ce plătești, dacă vrei să-ți spun de cumperi scump sau ieftin”, scria astfel marele economist român. Ce te faci, parafrazez din memorie pe Manoilescu, dacă o țară are toate produsele industriale fabricate mai scumpe decât cele din statele economice dezvoltate, renunți la ele și îți acoperi necesarul cu importuri? Dacă faci așa, cu ce le plătești? Nu cumva plata astfel este mult mai mare decât acea diferență de preț dintre produsele tale, cu costuri mai mari, și cele din economiile dezvoltate, cu costuri mai mici și nu o dată de bună calitate? Desigur că este. Pentru a ocoli o nouă dependență, o nouă înfeudare, nemaiproducând nimic, fă, deci, eforturi să te dezvolti, să produci, să cooperezi. Fă investiții și ieși la export cu producțiile tale. Fă eforturi, nu te rupe de circuitul economic mondial, dar dezvoltă-te cu productivități mai mari decât productivitatea ta medie, și, cu abnegație, vei ajunge la bune rezultate și la profit (am încheiat teza lui Manoilescu). Un prieten bun din Spania îmi spunea astfel despre un ipotetic partid „prin noi înșine”: desigur, cooperare, capital străin, dar să nu stăm cu mâinile în sân că o să ne dea mereu alții. Exemplul lui „Autosan” și istoricul său au devenit astfel grăitoare.

7. O paranteză. Am reținut câteva observații ale lui Bill Browder referitor

la Polonia acelor ani: sărăcie, frig în hotel, „doar carne de porc, rareori puteai găsi pui”, meniuri banale, transporturi greoaie, unii polonezi ridiculați etc. Așa este, dar Polonia atunci - ca și acum - își reclădea destinul. Și nu doar ea. Eu pot să-i spun lui Bill că părinții mei în interbelic și încă 2-3 ani pe urmă, trăiau mai bine în România decât familia sa în SUA: tata, avocat consultant destoinic, jurist eminent, director general, bunicul, general, profesor la Înalta Școală de Război și nu președintele Partidului Comunist Român. Alt bunic învățător, dar deloc sărac. Aveau o casă mare, foarte confortabilă, luxoasă chiar, servanți mai mulți, mașină personală. Dădea deseori tata mese bogate, simandicoase chiar, alegea, într-o sufragerie mare mobilată splendid cu tablouri de valoare, pentru 20-25 de prieteni. Mergeau părinții mei în vacanțe și nu doar la Paris, ci și la Londra, Nisa, în Egipt, la Roma, la Veneția, la Praga, Berlin, Alger, Tunis, uneori și deplasări profesionale etc. Nu erau privilegiați, ci dăduseră și dădeau mult țării. Erau nu puține probleme în țară, dar nu i-a mers chiar rău țării atunci. Specialistul era specialist. Pe urmă - și pentru o bună perioadă - lucrurile s-au schimbat mult în rău: nenorociri, mizerie, sărăcie. Tata, deseori, cercetat, arestat, fără serviciu, mama casnică, cred că s-au săturat de câte găuri și târâțe de pui au mâncat, când puteau și asta - ca să-mi ofere mie părțile mai bune. Ce carne de porc, aia devenise un „cadou regal”. Bani foarte puțini, ca să poată trăi părinții vindeau mai tot la talcioc, am stat ani de zile fără pic de foc în casă, la culcare ne îmbrăcam cu paltoane, nu ne dezbrăcam în pijamale. Casele ne-au fost naționalizate etc. Și nu din vina noastră: desigur, ocupantul sovietic, sovietocomunismul, dar și cei ce făcuseră împărțirea lumii, o astfel de împărțire a lumii ș.a. Dacă părinții mei ar fi plecat din țară, probabil că și eu aș fi urmat o mare universitate americană sau franceză - și cea românească a fost, însă, bună - și aș fi ajuns mai repede la unele împliniri prestigioase care doar după Revoluție mi-au fost mie - anterior cu „dosar prost” - permise. Aș fi putut fi eu, și nu altcineva, expertul tânăr al Băncii Mondiale. Desigur, pentru cartea de față chestiunea nu are mare importanță, dar am spus-o deoarece trebuia, trebuie spusă. Închei paranteza.

8. Bill Browder nu a avut, deci, deloc o experiență profesională fericită în Polonia. Iată cum descrie ultimele momente ale prezentării Raportului său la Uzina de Autobuze „Autosan”: „...apoi am descris recomandările de disponibilizări pe departamente. Leszek traducea totul agitat. Cu fiecare slide nou... furia creștea, iar oamenii (din sală, n.n.) au început să mă conteste la tot pasul. Reprezentanții Băncii Mondiale se uitau la John și la Wolfgang (consilieri în domeniu, n.n.), sperau că vor interveni, dar amândoi evitau să dea ochii cu clienții noștri și n-au scos o iotă. Când am terminat, toată lumea din sală mă privea dușmănos. Directorul general era foarte tăcut, uitându-se la mine cu o expresie de profundă dezamăgire. Se aștepta de la mine să fiu cavalerul izbăvitor al

companiei „Autosan”, și când colo eram un trădător. Debordam de mânie, de îndoială de sine și de umilință, toate amestecate. Poate că Europa de Est nu era, la urma urmei, locul potrivit pentru mine. Am plecat din Polonia cu o certitudine, totuși: nu puteam să sufăr consultanța... „Pe urmă, era aproape imposibil să comunic cu ei, dar am aflat mai târziu că guvernul polonez ignorase total recomandările B.C.G. și continua să subvenționeze „Autosan”. Nu Bill o spune, ci o spun eu acum, era una dintre acele situații în care consilierea, „sfaturile” Băncii Mondiale și ale FMI nu au fost urmate de subiecți, deși se plățiseră bani grei specialiștilor respectivi. Și totuși, s-a ieșit din criză. Deseori, când au urmat acele sfaturi s-au afundat și mai tare în mlaștina crizei, dezvoltând relații negative pe întreg perimetrul economic și social; vezi, de exemplu, crizele din economiile Țărilor Asiei de Sud-Est, din 1996-1999, din unele state din America Latină ș.a. Sigur, „la pomul lăudat” te duci, îl studiezi, dar nu iei sacul cu tine să-l umpli doar cu înțelepciunea lui. Treci totul și prin filtrul gândirii tale...

...Browder va pleca astfel de la

BCG, câștigând un post la „The Maxwell Central and East European Partnership” și sperând, totuși. Speranțele spulberate când, peste puțină vreme, colosalul patron al firmei considerată prestigioasă până la acea dată, Robert Maxwell (160 kg. greutate și care trăia într-o opulență incredibilă) va dispărea misterios în apele oceanului, presupunându-se o sinucidere. Datorită cheltuielilor nesăbuite ale celebrului patron și acoliților săi, răutății și malițiozității lui Robert, eu zic și lipsei de cunoștințe generale și specifice necesare, dincolo de cele 4 operațiuni aritmetice, compania era falimentară: astfel „au dat” socotelile când experții post-decesului s-au aplecat asupra documentelor ei. Așa că partea covârșitoare a salariilor de aici, oameni cu mare „greutate”, și-au pierdut posturile, cu excepția câtorva, printre care omul nostru Bill Browder, considerat expert în problemele economice din Estul și Centrul Europei. Bill își va îndrepta, dar, ochii spre Rusia, în plin proces de reforme, urmărind cu precădere două țeluri: a) să atragă cât mai multe capitaluri aici, în ideea, bine fundamentată, a unor profituri uriașe, rușii necunos-

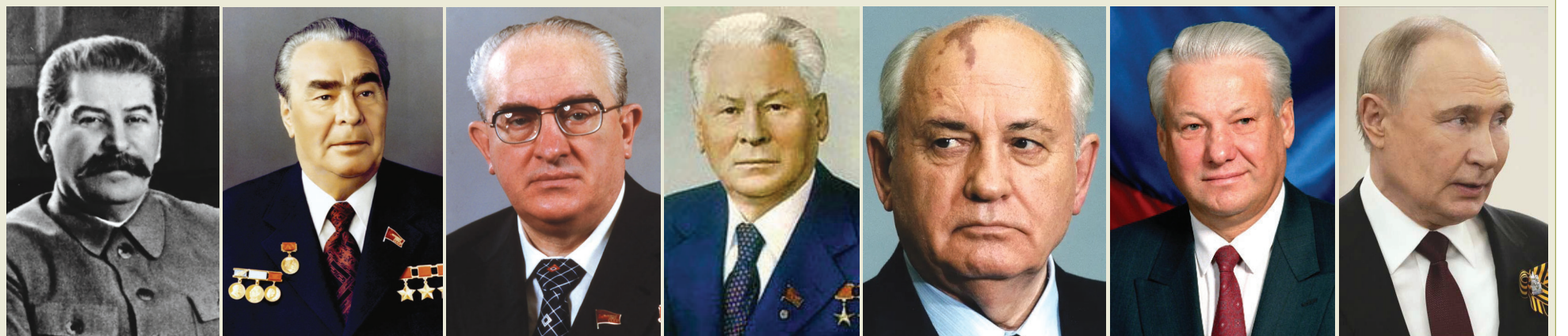
când prea multe despre economia de piață; b) să se autonomizeze, deci să nu mai lucreze pentru alții și să-și creeze propriul său fond de investiții. Ce gândea, a și început să facă...

9. ...După o perioadă de ascensiune, deseori spectaculoasă, politică, economică și socială, în care „omul sovietic”, forjat și consolidat în mare parte de Hitler și armata germană hotărâți să distrugă, chiar să extermină „rasa slavă” pentru a-i lua pământurile și a dobândi „spațiul vital”, în anii 1980 URSS-ul a început să „coboare” vertiginos. Sistemul economic socialisto-comunist era deja ostent, dădea puternice rateuri; sistemul „partidului unic” își dovedea limite de netrecut și lacune de nerezolvat, corupția domnea și ea, la centru și în republicile unionale etc. Se cheltuia economic și social mult, iar rezultatele erau slabe, departe de cele ale americanilor și ale Europei de Vest.

Conducerea politică a statului se vădea osificată. Brejnev, dictator comunist, suferind, își trăia ultimele

continuare în pag. 6

Iosif Stalin, Leonid Ilich Brejnev, Yury Andropov, Konstantin Cernenko, Mihail Gorbaciov, Boris Elțin, Vladimir Putin

Dan POPESCU

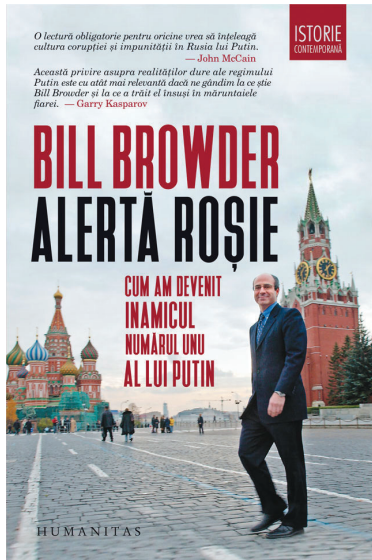
urmare din pagina 5

ceasuri, înlocuitorul său, Andropov, printre artizanii represiei de la Budapesta din 1956, devenit și el, în scurt timp, suferind, nu mai putea nici să mențină vechile alcătuiuri dar nu avea nici forță să promoveze reforme, Cernenko, în anul în care a condus până la decesul său previzibil survenit în 1985, nici atât, așa încât predilecția gerontocratică, sufocantă pentru toți, situarea conducerilor în „straturi superioare” departe de mulțimi, nu mai mergeau deloc. Speranțele au fost puse de activiști în Gorbaciov, mult mai tânăr dar trecut prin mai toate verigile PCUS-ului. A apărut „Perestroika” („Reconstrucția”), și „Glosnosti”-ul („Transparența”), me-nite, ambele, să reformeze o orânduire care cam pleznea la multe din încheieturile sale... N-a „ieșit” nici așa, sub „autoritatea” lui Gorbaciov URSS-ul s-a destrămat accelerat, el, „șeful” Uniunii Sovietice rămânând fără Uniunea Sovietică și fiind înlocuit de Elțin, președintele Rusiei, printre altele prieten bun și cu paharul, ce se va orienta vizibil către economia de piață... Era suferind, bolnav „colosul”rusesc, se prăbușiseră ceva mai înainte și se prăbușeau și acum și celelalte țări din sistem.

Gorbaciov făcuse o anume reformă economică, crease condiții de „seră” privilegiate - aprovizionare tehnico-materială, condiții tehnice, resurse energetice, financiare și umane cât erau cerințele etc. - pentru câteva mii de mari întreprinderi unionale din construcții de mașini, metalurgie, chimie, energie, transporturi ș.a., dar rezultatele au fost departe de cele așteptate. Nu prea se avansase în economie, iar mai multe din aceste mari întreprinderi experimentate intraseră și ele în criză. Era supraabundență de mijloace de producție și subproducții „notabile” de consum, de consum popular chiar, ceea ce făcea viața uzuală a cetățenilor foarte dificilă și nemulțumitoare. Sigur, activitățile industriale militare vedeau nu puține străpungeri competitive, dar acestea nu ajungeau. Și atunci și Gorbaciov, dar în mai mare măsură Elțin, și-au pus întrebarea: „de ce americanii dețin mai puține resurse ca noi, iar rezultatele lor sunt de câteva ori mai bune?”. Răspunsul a fost: „sistemul economico-social-politic”. Deci, „să ne adaptăm și noi”. „Spre economia de piață”.

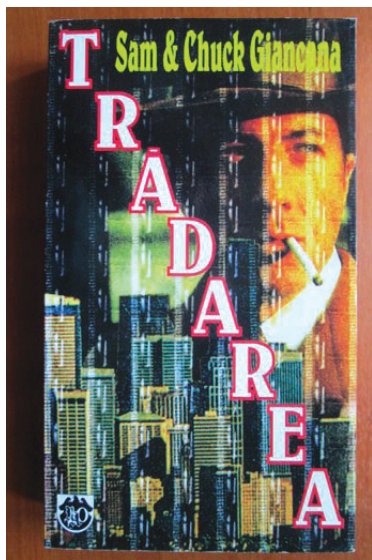
■ ■ ■ ■ ■

10. Dar cum? Era prima oară când o astfel de încercare se făcea în lume. Țările „sovietizate” trecuseră de la capitalism la așa-zisul socialism, prin măsuri impuse, de cnut, dar nicicând o țară socialistă nu

trecuse de la socialism la capitalism. În cele ce urmează mă voi referi nu la problemele politice, ci, cu precădere, la cele economice, chestiune de altfel valabilă nu doar pentru Rusia și republicile din fosta URSS, ci și pentru fostele state socialiste din Europa Centrală și de Est, unele țări din Asia etc. Iar deciziile au fost și n-au fost clare. Mai întâi, liberalizarea prețurilor și activităților din întreprinderi, ieșirea astfel a lor de sub obroc strict planificat. Pe urmă, privatizările, în speță ieșirea firmelor din proprietatea „absconșă” a statului și trecerea lor, după caz, în proprietate privată. Proprietatea privată a cui? Normal, a celor cu mijloacele necesare astfel. Nu toți aveau așa. Mai apoi, construcția instituțiilor economiei de piață: bănci, burse, instituții de asigurări ș.a. Finalmente, realizarea unei imperative protecții sociale. Cădeau, în fapt, zidurile unei construcții așa cum era ea cu rele dar uneori și cu bune, și se încerca înlocuirea lor cu o altă construcție, funcționând după alte reguli, de dorit mai aproape de realitate, fără protecția esențială a statului și a sistemului. Deodată, firmele se confruntau și pentru producție și pentru consum, cu o piață nu neapărat doar europeană, ci chiar mondială, dificilă, complicată, mustind și ea de interese, multe contradictorii. Să spunem că nu doar economiști și cercetători, tehnicieni și specialiști din țările încă socialiste contribuiseră la formularea conținutului, etapelor și finalizării reformelor, ci și nu puține nume importante de specialiști din Vest, cu un cuvânt greu. Aveau și ei interesele lor. Desigur, erau însemnate nu doar ideile, țintele, ci și felul în care acestea puteau fi aplicate.

...Omul nostru, Bill Browder, intervine cu speranțele și gesturile sale în etapa cea mai delicată a reformelor: privatizarea întreprinderilor, modificarea sistemului de proprie-

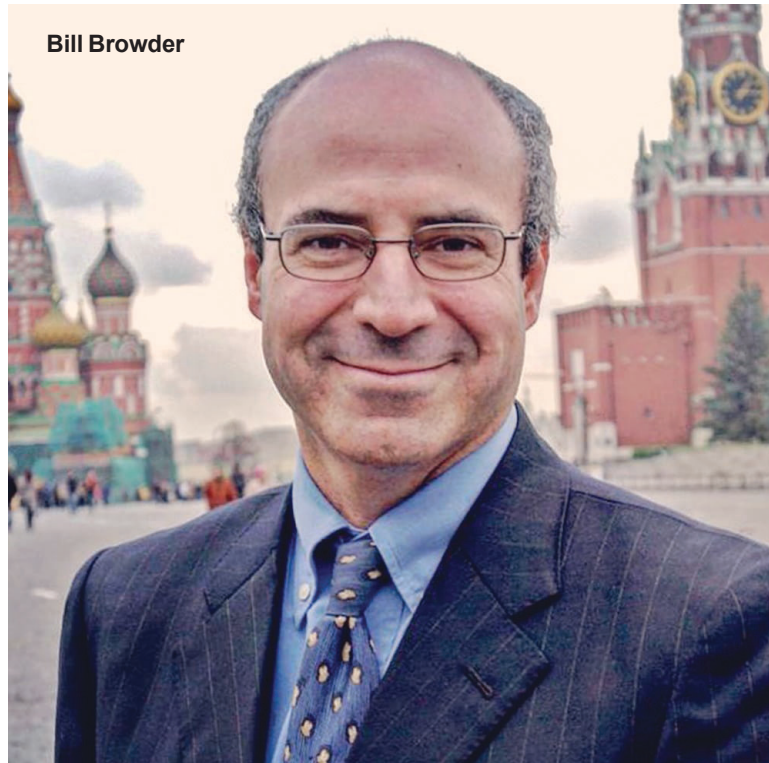
tate, de la stat (deseori, cu excepția regiilor autonome) la privați. Un imens potențial era pus în joc. Economia de piață presupune proprietatea privată asupra mijloacelor de producție. Or, înainte totul fusese al statului, al tuturor. Era, deci, firesc, ca o parte din valoarea totală a întreprinderilor să intre gratuit în proprietatea cetățenilor. Și sovieticii, dar și românii, au ales calea - am zis-o și atunci, o zic și acum - a „certificatelor de proprietate” (cupoane) ca intermediar aiurea între proprietatea de stat și acțiuni.

În mare, toți cetățenii de peste 18 ani la o anumită dată, au primit gratuit un „certificat (cupon) de proprietate” cu o valoare rezultată din împărțirea, să zicem, a o treime din totalul valorii întreprinderilor industriale, de transport etc., la numărul de cetățeni îndreptățiți astfel. Nu aveai voie să vinzi certificatul, ci trebuia să-l depui la o întreprindere pe care o considerai tu profitabilă, primind în schimbul său acțiuni până la o anumită limită - 60%, 70% - din valoarea întreprinderii respective, restul acțiunilor erau scoase la vânzare liberă. Abia atunci deveneai proprietar. Complicat, greoi și indirect. În general, cu excepțiile de rigoare, oamenii nu știau aproape nimic de valoarea financiară a întreprinderilor. În plus, mulți, cum au intrat în posesia „certificatelor de proprietate” au început să le vândă - ilegal, desigur, dar nu se ocupa nimeni de asta - celor care aveau bani și care prin achiziționarea unui număr suficient de astfel de certificate, să dobândească apoi acțiunile în discuție, să obțină controlul - în final proprietatea - pe întreprinderi. Așa a fost la noi. La ruși, aproape oficial chiar se crează veritabile „burse” de negociere - cumpărători, vânzători - a vânzării, cumpărării acestor cupoane - certificate.

În general, pentru Rusia, erau cam 150 de milioane cupoane, care înmulțite cu 20 de dolari, prețul de piață al cupoanelor, dădeau 3 mld. dolari. Iar aceste cupoane se puteau preschimba contra aproximativ 30% din acțiunile tuturor companiilor rusești - ceea ce însemna că întreaga economie rusească fusese evaluată la doar 10 mld. dolari. Paradisul pentru oameni pricepuți. Asta era doar a șasea parte din valoarea companiei Wall-Mart - scrie Bill. Ca să înțeleagă cum stăteau lucrurile, Rusia avea 24% din rezerva mondială de gaze naturale, 9% din petrolul mondial și producea 6% din oțelul mondial. „Și totuși, această comoară de resurse era tranzacționată pentru numai 10 mld dolari”, conchide americanul. Totală subevaluare. Cu cunoștințe solide despre burse, despre piața de capital, negociind atent, dar rapid, „pe față” - ceea ce Bill știa bine să facă -, cu bani puțini, chiar, te puteai îmbogăți fantastic, peste noapte.

■ ■ ■ ■ ■

11. ...O astfel de bursă pentru cupoane era la Moscova, aproape de Piața Roșie, la magazinul „G.U.M.”. „Era organizată într-o serie de cercuri concentrice de mese de picnic răsfirate dedesubtul unui panou electronic de tranzacționare agățat de tavan. Toate tranzacțiile se

Bill Browder

făceau în bani lichizi și, fiind total deschis publicului, oricine putea să intre cu bani lichizi sau cupoane și să tranzacționeze. Nu există pază... Modalitatea prin care banii ajungeau la Moscova este o poveste în sine. Oamenii din Rusia n-aveau habar ce să facă cu aceste cupoane când le-au primit pe gratis de la stat, și cel mai adesea, erau bucuroși să le dea în schimb pentru o sticlă de vodcă de 7 dolari sau pentru câteva hălci de porc (ceva similar cu mărgelele de sticlă și cioburi de oglinzi colorate pe care conchistadorii le dădeau băștinașilor în schimbul aurului lor, n.n.). Câțiva indivizi întreprinzători cumpărau pachete de cupoane din sătucuri și le vindeau la 12 dolari bucata unui colecător dintr-un oraș mai mare. Colecătorul călătorea apoi la Moscova și vindea un pachet de o mie sau două mii de cupoane la una din mesele de picnic dinspre periferia bursei la 18 dolari bucata etc. Până cupoanele ajungeau în pachete de 25 mii bucăți, la mesele din centru cu 20 de dolari bucata etc. „În întreg acest potop de bani lichizi și de hârtii, unii erau escroci, afaceriști, bancheri, infractori... agenți bursieri, moscoviți, cumpărători și vânzători din provincie, din afară - cu toții cowboy pe un teritoriu nou”, conchide Browder. Bogățiile Rusiei la meza, la prețuri foarte mici, pe mese de picnic. Printre altele, raiul escrocilor, șmenarilor. Și nu doar al lor...

...După primele momente - ceasuri, zile, săptămâni etc. - mulți ruși dar și numeroși străini cumpărau aici cupoane de milioane de dolari ce urmau să valoreze, apoi, în acțiuni, miliarde și miliarde de dolari. Bill, „în parfum”, devine astfel un erou al băncii sale londoneze de tranzacționare („Salomon Brothers”), dorește să aibă propriul „Fond de Investiții” și face oferte de 4000%-5000% profit unor mari bancheri vestici, de la George Soros la alte nume de mare rezonanță, ca de pildă Edmond Safra, proprietarul lui „Republic National Bank” din New-York, sau alți mari bancheri, oameni de afaceri și manageri din „nomenclatorul” celor ce participau la foarte elitistele reuniuni anuale de la Davos, din Elveția, unde Bill se va duce și va participa cu oferte importante de „oportunități”. Cine nu le dorea, însă, aproape se concura pentru ele. Erau nu doar resurse, ci și întreprinderi metalurgice, constructoare de mașini, oțel, aluminiu, chimice, industrie ușoară. Și resursele și acestea subevaluate, ațâțau puternic pofta de îmbogățire facilă a unora din interior și exterior. Se repezeau ca ulii. Nu a protestat nimeni față de acest balamuc în care țara pierdea. Lupta pentru ciozvăte era mare. Nici în România, nici în alte țări nu a prea fost altfel. Iar „boomul” a durat câțiva ani buni...

■ ■ ■ ■ ■

12. ...Încet, încet, se pare că rușii, capitaliștii ruși în speță, încep să se

dezmeticească. Unii dintre ei deja deveniseră foarte, foarte bogați, și aruncau cu milioanele de dolari și în Rusia dar și în Vest, ca de exemplu celebrul Roman Abramovici, om de afaceri rus cu cetățenie israeliană, printre altele, cel ce a cumpărat echipa londoneză de fotbal „Chelsea”, dar și Guvernatorul regiunii Ciukotka etc. La un moment dat, Abramovici, marele oligarh, în „Forbes” era al 11-lea în clasamentul celor mai bogați oameni din Rusia, cu o avere de miliarde și miliarde de dolari. Promise de jos, sărac lipit și orfan de părinți, dar iată ce i-a adus economia de piață. Un lucru devenise limpede. Pentru câțiva șefi, apropiați puterii, întâi lui Elțin și pe urmă lui Putin, se vedeau timpuri minunate. Chiar mai mult decât atât. Și nu doar pentru ei, mai erau și alții. Dintr-odată, bașca imensele câștiguri ale celor din afară, în Rusia se creaseră decalaje uriașe de avere. Potrivit statisticilor, în epoca sovietică, cea mai bogată persoană din Rusia era aproximativ de 6 ori mai bogată decât cea mai săracă. Se luau în calcul, în principal, salariile, respectiv veniturile. Nu era chiar exact, deoarece membrii Biroului Politic al PCUS puteau avea un apartament mai mare, mult mai confortabil, limuzină cu șofer, aprovizionare preferențială, asistență medicală preferențială, o „daceă” (casă de vacanță), magazine speciale etc. Toate acestea, însă, trebuiau „speciale” ca atare, nu erau în proprietate, ci în „folosință”, pe durata funcției. Totodată, în piramida puterii, mai jos, mai spre bază, pe măsură ce funcția se diminuea, se diminueau și aceste avantaje „speciale”. Or, în doar puțină vreme, aproape pe negândite, în anul 2000, cum se subliniază în volumul lui Bill Browder, cel mai bogat om devenise de 250 mii de ori mai bogat decât cea mai săracă persoană (pentru noi, românii, cifrele și datele sunt destul de apropiate). „Această diferență de bogăție survenise într-un timp atât de scurt încât otrăvise starea de spirit a națiunii. Oamenii erau atât de mândriși încât erau gata să-și verse amarul în fața oricui care voia să vorbească despre asta”, mai notează Bill.

După calculele mele, cred că discrepanțele de bogăție respective sunt mult mai mari. A sărăcit, însă, social țara, mulți nu mai erau stăpâni în țara lor. Lucrurile se încrâncenau, interveneau și evoluțiile situațiilor economice, politice, sociale, culturale, chiar, și deopotrivă ideologice din lume. Și începe să apară ca „firesc” un anume oprobiu al rușilor nu doar de rând, și față de unele capitaluri străine care le „supseseră rău” economia, desigur, în condițiile legilor existente și nu ilegal. De aici, „unele conflicte, confruntări, reacționarea puternică chiar a naționa-

Sergei Magnitsky

Alaska: întâlnire Trump - Putin

lismului rus. Chestiunile sunt ceva mai complicate, dar, în condițiile date, Bill Browder ce era în 2005 poate cel mai important investitor străin din Rusia, prin capitalul său dar și prin capitalurile atrase în cadrul fondului său de investiții, în contextul unei lipse generale de rezultate ce aveau și au și alte cauze, devine din prieten, inamic; cum declară el, poate exagerat, „inamicul numărul 1 al lui Putin”.

■ ■ ■ ■ ■

13. Totul începe de la intenția lui Bill de a achiziționa 4% disponibile din acțiunile unei companii „Sidanko”, iar, printre alții, autoritățile oficiale, și chiar compania, determinată astfel, îi barează drumul. Bill acționează, angajează avocați - pe unii îi are chiar în societatea (firma) sa, iar disputa se amplifică: părțile nu vor să cedeze, în speță, „oficialmente”, scrie Bill Browder, „Sidanko” urmărește să-l păgubească lansând o emisiune suplimentară de acțiuni și, deci diminuându-i cota sa. „Dacă diluarea merge mai departe, mă va costa pe mine și pe investitorii mei - inclusiv pe Edmond Safra - 87 de milioane de dolari”. „Da, știm, îi răspunde interlocutorul, un avocat al lui „Sidanko”, aste ne e și intenția”... „Dar cum puteți face voi așa ceva, e ilegal!” „Suntem în Rusia, a răspuns avocatul, crezi că ne pasă de chestii de genul ăsta?” Iar de aici a pornit confruntarea. Acuzații peste acuzații pentru Bill și oamenii săi, sume mari de bani cheltuite în apărare, „Reglementarea financiară” rusească intră pe rol, anchete, se simte izul arestărilor... Bill va părăsi în grabă Rusia și va reuși apoi să-i „extrafileze” pe câțiva dintre colaboratorii săi apropiați „aproape de cătușă” pe care îi aduce la Londra. Nu însă și pe unul dintre avocații săi financiari, **Sergei Magnițki**, care este convins că Bill, aflat în deplină legalitate și cu „dreptatea în brațe”, va câștiga fără nicio problemă confruntarea. Miza avocatul rus Magnițki pe o anchetă cinstită, curată, în care Bill nu avea cum să piardă. Se înșela, însă: declarații contrafăcute, acte false, presiuni și amenințări de tot felul duc finalmente victoria de partea autorităților. Sergei Magnițki este arestat, vechiul KGB demonstrează că n-a murit, este ținut în condiții îngrozitoare, fiind un om relativ tânăr dar suferind, starea sănătății i se deteriorează grav, cere asistență medicală care nu îi este acordată, este interogată cu brutalitate, bătut, schingiuit și, în final, moare în această sălbatică și atât de rea cercetare și detenție. În altă ordine de idei, parcă am mai văzut tabloul. Dar să revin.

■ ■ ■ ■ ■

14. În volum, Browder arată că totul s-a petrecut la ordin de sus. Iar anchetatorii și ulterior judecătorii în cazul în speță, dar și în general, făceau parte din privilegiații sistemului, împlinind fără crâcnire ceea ce li se porunceau. „În iunie 2004, scrie Bill, Hodorkovski și partenerul lui de afaceri, Platon Lebedev, au fost trimiși în judecată și condamnați pentru șase capete de acuzare de fraudă, două de evaziune fiscală și unul de furt. Fiecare a primit o sentință de 9 ani de închisoare...” Camerele de televiziune l-au filmat pe cel mai bogat om din Rusia - Hodorkovski - stând în tăcere în cușca din sala de judecată. „Dacă tovarășii tăi de breaslă,

mai scrie Bill Browder, te văd astfel, reacția lor naturală ar fi una singură: ar face orice să nu ajungă într-o astfel de cușcă. Deci, scrie tot Bill, după ce Hodorkovski a fost condamnat, s-au dus unul câte unul la Putin și i-au spus așa: «Vladimir Vladimirovici, ce pot să fac să mă asigur că nu voi ajunge într-o astfel de cușcă?». Nu am fost de față, așa că fac doar speculații, dar îmi închipui că răspunsul lui Putin a fost ceva de genul acesta: «cincizeci la sută». Nu cincizeci la sută pentru guvern sau 50% pentru administrația prezidențială, ci 50% pentru Vladimir Putin. Nu știu acest lucru cu certitudine. Poate că era vorba de 30%, de 70% sau de altă înțelegere. Ceea ce știu cu certitudine este că, după condamnarea lui Hodorkovski, interesele mele și ale lui Putin nu au mai fost convergente. Îi transformase pe oligarhi în «sclavii» săi, își consolidase puterea și devenise, după numeroase estimări, cel mai bogat om din lume”. Un citat mai lung, dar semnificativ. O fi așa, n-o fi așa, eu nu am cum să știu. Dar dacă mă uit în istorie, cea a Rusiei, dar și cea a României, inclusiv în actualitatea și trecutul imediat al țării noastre, aflu destule argumente care să-l susțină pe Bill. Sigur, le aflu și din istoria economică a SUA, a Franței etc. Cam așa s-a învățat și se învârtă lumea.

■ ■ ■ ■ ■

15. Că procuratura (parchetul) și justiția erau corupte mi se pare de asemenea clar. Dar iată argumente din carte. Procurorii - anchetatorii - care anchetau situația lui Bill și pe avocatul său Sergei Magnițki - a urmat și el dar și Magnițki în sara-banda acuzărilor și condamnărilor - erau oameni importanți. Ei vedeau o situație materială - se arăta în carte - nu doar greu de explicat, ci aproape stranie. Unul dintre anchetatori, om de greutate în Ministerul de Interne rus, dar plătit oficial cum se plătea acolo, la nivel de 2500 de dolari lunar, poate mai puțin, poate ceva mai mult, precum și cu părinți modești ca venituri, avea înregistrat numai pe numele mamei sale mai multe terenuri, un apartament de lux de circa 750 mii dolari, fiul avea un Land Rover Freelander, nou nouț de 65 mii dolari, iar soția sa un Range Rover de 115 mii dolari și un Mercedes-Benz SLK 200 de 81 mii dolari. Din 2006 până în 2010 el și soția sa au făcut peste 30 de călătorii în opt țări diferite, printre care Dubai, Franța, Italia, Marea Britanie, cu un avion privat în Cipru etc. Nu se poate spune că omul nu era „econom”. Cu un salariu deloc mare, își permitea un nivel de viață de câteva zeci de ori mai scump. Și viața costă mult la Moscova. Iar tovarășul său de anchetă se afla cam în aceeași situație: bani puțini oficial, un trai de nabab, în schimb, într-un oraș scump. Cine să sesizeze oficial, cine să cerceteze, cine să ia măsuri? Tot ei trebuiau să ia și este evident că își vedeau liniștii de viață lor abundentă. Renta și rentează masiv la ruși parchetul și justiția, se vedește din cele menționate în carte. Dar parcă am mai întâlnit și întâlnim asemenea situații, nu doar la ruși... Finalmente, Browder este condamnat în lipsă, rușii îl vor da în urmărire internațională iar Sergei Magnițki avocatul în slujba lui Browder cum spuneam, moare în chinuri generate de anchete sălbatice, în pușcărie.

Corupția este „fosforescentă”, se vede și noaptea, poate mai ales „noaptea”. Și la ruși, cum se relevă în volum, dar și prin alte părți. Să dăm, dar, credit cărții lui Bill. Cu atât mai mult din perspectiva a ceea ce urmează. Deoarece, nici pe departe aici nu este epilogul volumului. Izbit dureros de nedreptățile pe care, potrivit lui, le-a îndurat, lovit dur financiar - penal de acțiunile în afara legilor în vigoare, ale autorităților rusești, copleșit de moartea omului său în penitenciar, avocatul Sergei Magnițki, „omul cel mai curajos din lume”, cum îl numește Bill, închis pe nedrept și căruia, deși grav suferind, nu i s-a acordat cât de cât asistență

medicală, dimpotrivă, a fost bătut și chinuit în continuare, în „speranță” că tot va mărturisii cum voiau anchetatorii, Bill Browder se transformă. Mai bine spus afacerile rămân complementare, el devenind în principal, altceva. Americanul asupra căruia autoritățile rusești au declarat „Alertă roșie” - titlul volumului de altfel, „Alertă roșie” reprezentând comunicarea emisă de Interpol solicitând arestarea persoanelor date în urmărire, în scopul extrădării lor - va deveni repede un militant hotărât pentru dreptate și respectarea drepturilor omului în Rusia dar și pretutindeni.

■ ■ ■ ■ ■

16. Așadar, rezumând, până în 2005, Bill Browder, după mai multe experiențe, devenit fondator și director executiv al Fondului de Investiții „Hermitage Capital Management”, în fapt în acei ani printre sau chiar cel mai important investitor străin din Rusia, are anulat viza de intrare în Rusia datorită opunerii sale la mai multe intervenții oficiale ilegale care-l dezavantajau net, el începând astfel o luptă hotărâtă nu doar pentru obținerea dreptății sale, ci și - după cum afirma - împotriva corupției și a devalizărilor practice de oligarhi. Deja - releva Browder - fondul său devenise ținta unor operațiuni frauduloase susținute de organele judiciare rusești. Bill, rămas în străinătate, cu interdicție și condamnat în Rusia, dar va fi arestat prin consecință, în 2008, unul dintre avocații săi, Sergei Magnițki. Acesta din urmă, supus unor interogatorii con-tondente și presiuni de tot felul, decedează după un an petrecut în detenție. Iar Browder va milita, din

acel moment, pentru tragerea la răspundere - afirma el - a celor vinovați pentru această crimă. Va acționa hotărât în Statele Unite și, apoi, în cadrul Uniunii Europene. Ca urmare, în principal, a demersurilor sale, Congresul SUA va vota în 2012, „**Legea Magnițki**”, prin care au fost impuse sancțiuni - neacordarea vizei de intrare în SUA etc. - împotriva oficialilor ruși implicați în acest caz. Să mai spunem că autoritățile rusești nu au recunoscut asemenea fapte, Browder, Magnițki ș.a., rămânând condamnați. Li s-au pus în sarcină fraude, sustrageri de la plata impozitelor, speculă ilegală etc. De asemenea, este important de arătat că „**Legea Magnițki**”, votată de Congresul SUA, include în prezent și alte situații de încălcare a drepturilor omului, legi similare fiind adoptate ulterior de mai multe țări din Europa și din lume. Se vede că se vedește astfel o finalizare dorită, necesară, unor asemenea eforturi fără preget ale lui Bill Browder, Sergei Magnițki fiind asimilat de către cei în speță ca un adevărat martir... Aceasta este cartea lui Bill Browder. Ea merită citită pentru tot ceea ce spune, dar și pentru ceea ce nu spune, lăsându-i cititorului posibilitatea de a reflecta el însuși. Volumul lui Browder, remarcabil, examinează file de istorie economică recentă și realități.

■ ■ ■ ■ ■

Ce am mai făcut prin București în câteva zile de „vacanță”? Am fost la Cofetăria „Capșa”, loc drag nouă - eu și soția - atât în sine, cât și din perspectiva vecinătăților sale. La

„Capșa” și la „Nestor” mă ducea uneori tata, Dumnezeu să-l odihnească, să mă recompenseze pentru situația foarte bună la învățătură la „Școala Elementară”. Mie îmi lua o prăjitură, iar el lua în pahar cu apă. Atâtea puteam. Iar peste drum de „Capșa” este „Cercul Militar” (sau Casa Armatei, nu știu cum se cheamă acum). Acolo, în saloanele sale luminate „a giorno” a avut loc banchetul de nuntă, în 1937, al părinților mei. Evenimentul a fost publicat pe aproape o pagină întreagă, în ziarul „L'Independence Roumaine”, text de cronicar scris cu căldură și cu mult talent și însoțit de mai multe fotografii de la petrecere. În atmosfera minunată de la „Cercul Militar”, de candelabre, vitralii, tablouri și sculpturi valoroase, de mobilă stil, domni, doamne și domnișoare elegante, mirii, părinții lor, nașii, prietenii, mulți prieteni, copii lor, zâmbete, veselie, bucurie. Din păcate, prin 1950 și mai apoi, pe mulți de aici îi aflai în pușcărie, inclusiv soții, numeroși dintre aceștia lăsându-și viețile acolo. O lume care nu mai este. O mare nenorocire și pentru ei dar și pentru țară... Iar tot aproape vizavi de „Capșa”, dar pe partea Săririndarului, se află restaurantul „Berlin”, unde, prin 1959-1960, dar și mai pe urmă, împreună cu amici și colegi, de la liceul meu „Sf. Sava” și de la „Dimitrie Cantemir”, în speță echipele noastre de rugby, petreceam când puteam, la etaj, la bar, câteva momente agreabile. Deh, amintiri, amintiri, ce ne-am face fără de ele... Apoi, firesc, reîntoarcerea la Sibiu, unde mă așteptau lucruri de făcut și care nu sufereau amânare.

Cercul Militar Național din București

Roman Abramovici

sursa Libertatea

sursa Obiective turistice

Renate BRATU

urmare din pagina 1

Prosperitatea lumii, la nivel individual, la nivelul organizațiilor (public – private), la nivelul guvernelor sau al țărilor este o așteptare constantă a oamenilor. Indiferent de rolul profesional sau social manifestat, constant de dorim sau ne așteptăm să avem prosperitate. Sau altfel spus, să fim fericiți! Fără să avem un reper obiectiv în minte declarăm dorința de a fi fericiți, poate în sensul cuvintelor rostite cândva de Franklin D. Roosevelt "Fericirea nu se află în simpla posesie de bani; constă în bucuria realizării și în fuiorul efortului creativ". Adică a avea sens! Astfel, reflectând la termenul de fericire spunem că aceasta presupune acumularea de bani, în multiple forme, alături de acumularea bunurilor "de stare" (Becchetti et al, 2020). De aici necesitatea de a evidenția academic sensul termenilor de bogăție și bunăstare.

În forma cea mai simplă, bogăția reprezintă suma tuturor posesiunilor și a resurselor valoroase (cu valoare de piață). Aceasta se poate exprima în multiple moduri însă cele mai cunoscute metode cantitative sunt: (1) avere/valoarea netă (respectiv, activele deținute din care scădem datoriile); (2) venit; (3) fond social. În studii academice despre distribuirea bogăției, găsim termenul de bogăție echivalent termenului de avere netă ca o colecție de proprietăți (reale – case, apartamente; terenuri; brevete și/sau brand-uri; metale prețioase; active financiare; networking social) ce pot fi valorificate pe o piață specifică. De asemenea, specialiștii consideră clasificarea averii/bogăției în forme precum: (i) bogăție financiară – bani/numerar, economii, investiții financiare, investiții/active imobiliare sau alte active care pot fi convertibile în bani/numerar; (ii) bogăție umană – cu referire la valoarea economică potențială a unui individ în termeni de cunoștințe și abilități; (iii) bogăție socială – evidențiată în societate ca numărul de indivizi care pot influența alte persoane, de obicei prin networking-ul personal; și (iv) bogăție naturală – determinată la nivelul țărilor ca valoare a resurselor naturale deținute precum terenuri, minerale, biodiversitate sau altele. Observăm că analizând tipurile de bogăție evidențiate putem evalua capacitatea unei țări de a genera amplificarea pozitivă a abundenței, bineînțeles, în condiții de sustenabilitate și responsabilitate pentru generațiile următoare. Literatura de specialitate prezintă ca principali factori de influență pentru bogăție

(individuală, organizațională sau de stat) creșterea economică, intensitatea procesului investițional, educația individuală, sustenabilitatea mediului înconjurător și stabilitatea socială și politică. Pornind de la expunerea particularităților conceptului de bogăție, prezentăm termenul de bunăstare (mai exact, termenul de bună-stare) ca fiind o particularitate individuală, umană ce este influențată semnificativ de bogăția pe care individul o deține. Abordarea generală evidențiază bună-starea ca experiență de stări emoționale pozitive (sănătate, fericire și prosperitate). Din punct de vedere economic (financiar), bună-starea unui individ este generată de nivelul de confort financiar. Cu un grad semnificativ de subiectivitate, considerăm confortul financiar ca acea valoare monetară care poate asigura satisfacerea nevoilor și dorințelor individuale (cel puțin în direcția abordării Piramidei lui Maslow, 1943).

Observăm că bună-starea este subiectivă și variază ca sens de la

individ la individ fiind dificil de cuantificat, spre deosebire de bogăție care poate fi considerată o variabilă măsurabilă, obiectivă. Astfel, admitem că bogăția poate contribui la crearea bună-stării și la îmbunătățirea speranței de viață.

Literatura de specialitate ne prezintă indicatori specifici de evaluare, pentru fiecare termen discutat. Pentru bogăție avem: (i) averea netă; (ii) PIB/locuitor; (iii) Coeficientul Gini; (iv) Indicele de Bogăție Internațional – International Wealth Index; (v) economii bancare; (vi) rata deținerilor de proprietăți imobiliare; (vii) volumul activelor financiare; (viii) rata de angajare; etc. Bună-starea o putem măsura prin indicatori precum: (i) speranța de viață și indicele de fericire – World Happiness Indicator/ Happy Planet Index/Better Life Index/ Gross National Happiness; (ii) nivelul educațional și rata de alfabetizare; (iii) nivelul venitului și gradul de inegalitate al veniturilor; (iv) rata de sărăcie; (v) rata persoanelor fără adăpost; (vi) volumul creditelor de

consum și ipotecare; (vii) calitatea aerului și a apei, gradul de poluare și accesul la spații verzi; (viii) rata șomajului și rata inflației; (ix) rata de criminalitate și rata de corupție; (x) rata de încredere în instituții și rata de participare la vot; etc. Adăugăm aici un detaliu din domeniul finanțelor comportamentale referitor la fericire (sau bună -stare) și anume că în Teoria Prospectului termenul de satisfacție este înlocuit cu termenul de fericire atunci când analizăm gradul de utilitate (fericire) generat de câștigurile monetare suplimentare. Oricât de impresionantă ne poate fi bogăția, câștigarea unei sume de bani suplimentară, oricât de mică este aceasta (chiar și 10 lei), ne va aduce întotdeauna un nivel în plus de "fericire".

Raportul Global al Bogăției publicat în acest an concluzionează că în anul 2024 creșterea globală a averii a fost puternică, dar inegală, cu o rată de creștere de 4,6%. Conform UBS, Statele Unite continuă să domine peisajul bogăției, atât în ceea ce privește creșterea, cât și numărul de milionari, îndeosebi datorită unei monede naționale – dolarul american – stabile și a unei piețe financiare optimiste, evidențiind o creștere de peste 11% față de anul 2023. Europa de Est a avut o performanță excepțională, înregistrând o creștere de peste 12% a bogăției personale totale. Tot în anul 2024, la nivel global s-a observat o majorare cu 1,2% a numărului de milionari în USD (mai mult de 684.000 de persoane, din care peste 379.000 în Statele Unite. Din punct de vedere al distribuției bogăției la nivel mondial, Statele Unite găzduiesc de departe cel mai mare număr de milionari USD din lume (chiar mai mult decât Europa de Vest și China Continentală împreună), respectiv 39,7% din total. Cu toate acestea, în mod consacrat Elveția și Luxemburg găzduiesc cea mai mare densitate de milionari USD per capita cu (mai mult de 1/7 adulți). În paralel se observă o scădere a numărului de persoane a căror bogăție se află sub nivelul de 10.000 USD și o majorare a celor cu bogății cuprinse în intervale valorice de 10.000-100.000 USD, respectiv 100.000-1.000.000 USD (cea mai rapidă creștere) și peste 1.000.000 USD. Pentru viitor se estimează o creștere continuă a bogăției pentru următorii 5 ani susținută de o creștere de peste 5 milioane de noi milionari în USD până la sfârșitul deceniului (ca urmare a creșterii prețurilor activelor, inovație și transferuri de bogăție între generații și soți (UBS, 2025). La nivelul Europei, în perioada 2023-2024, modificarea pozitivă medie a bogăției (ajustată cu rata inflației) s-a înregistrat cel mai accentuat în Danemarca (12,9%), Suedia (11,6%), Irlanda (10,9%), urmate de Polonia, Croația, Cipru, și Bulgaria cu valori de peste 8%. Pentru România s-a raportat o creștere medie de 6,2% pentru 2024 față de anul anterior, și o scădere de -4,7 % în perioada 2020-2024 – în termeni reali (Euronews, 2025).

World Happiness Report 2025 – publicat de Universitatea din Oxford, prin care se examinează bunăstarea la nivel mondial, subliniază importanța relaționării sociale ca factor principal în susținerea stării de bine, sugerându-se crearea și implementarea de politici publice care prioritizează conexiunile sociale alături de cele ce pot amplifica creșterea economică, pe termen lung. Conform raportului, clasamentul primelor 10 țări cu cea mai ridicată bună-stare (fericire) sunt Finlanda, Danemarca, Islanda, Suedia, Olanda, Costa Rica, Norvegia,

Israel, Luxemburg și Mexic. În rândul celor 147 de state analizate, România este clasată pe locul 35 cu un scor de 6.563 puncte (în creștere cu 1.530 față de anul 2012). Conform documentului menționat, România este printre primele 5 țări care au înregistrat cele mai mari creșteri ale evaluărilor medii ale vieții. Pentru acest fapt se menționează ca factor de influență pozitiv efectul de "convergență a fericirii europene" observată de mai bine de un deceniu îndeosebi în țările din Europa Centrală și de Est (WHR, 2025).

Din cele prezentate considerăm că într-o lume în continuă transformare, în care progresul economic și aspirațiile individuale se interconectează tot mai profund, înțelegerea conceptelor de bogăție și bună-stare devine esențială. Creșterea economică, educația, stabilitatea socială și politicile publice centrate pe relaționare și echitate pot contribui la o societate nu doar mai prosperă, ci și mai fericită. Astfel, provocarea actuală nu este doar acumularea de avere, ci construirea unei forme sustenabile și echilibrate de progres, în care bună-starea individului și a comunității să fie puse în centrul dezvoltării. Iar educația (inclusiv cea financiară) este factorul esențial al bogăției și bunăstării.

Euroeconomia XXI

Comitetul editorial

Dan POPESCU

Redactor șef coordonator

Nicolae EȘANU

Paula COTARCEA,
secretar general
de redacție

Consiliul științific

Prof. dr. Dan POPESCU
Prof. dr. Lucian BELAȘCU

Acad. prof. univ. dr.
habilitat DHC Grigore
BELOSTECINIC,

Republica Moldova
Conf. dr. Vasile BRĂTIAN

Paula COTARCEA
Prof. dr. Viorel
CORNESCU

Prof. dr. Partenie
DUMBRAVĂ

Conf. dr. Nicolae EȘANU
Prof. dr. Alexandra
HOROBET

Prof. dr. Eugen
IORDĂNESCU

Conf. dr. Paul LUCIAN
Prof. dr. Silvia
MĂRGINEAN

Conf. dr. Virgil NICULA
Prof. dr. Iacob
Petru PÂNTEA

Lector dr. Dan-Alexandru
POPESCU

Conf. dr. Raluca SAVA
Conf. dr. Eduard STOICA

Prof. dr. Răzvan ȘERBU
Prof. dr. Cristina
TĂNĂȘESCU

editori

GRUPUL DE PRESĂ ȘI
EDITURĂ "CONTINENT" SRL

CAMERA DE COMERȚ,
INDUSTRIE ȘI AGRICULTURĂ
A JUDEȚULUI SIBIU

ISSN 1841-0707
Tel. 0742.483813,
e-mail contisib@yahoo.com

Articolele apărute în revistă exprimă
punctele de vedere ale autorilor, care
pot fi diferite de cele ale redacției.

Frumusețile României

Clisura Dunării și Băile Herculane

